

Inddragelse af landmænd og interessenter i udviklingen af virkemidler for en bæredygtig landbrugsproduktion

- Procesbeskrivelse for inddragelse af landmænd og interessenter og deres krav og forventninger

Rasmus Berg Larsen, SEGES Strategi & Vækst, og Kirsten Marie Risbjerg, SEGES Erhvervsøkonomi

Indledning

I projektet 'Virkemidler til en handlingsorienteret bæredygtig landbrugsproduktion', har der været et stort fokus på at inddrage landmænd i udviklingen af virkemidler for en bæredygtig landbrugsproduktion, ligesom der har været fokus på landmandens interessenters krav og forventninger til landmandens bæredygtighedsrapportering.

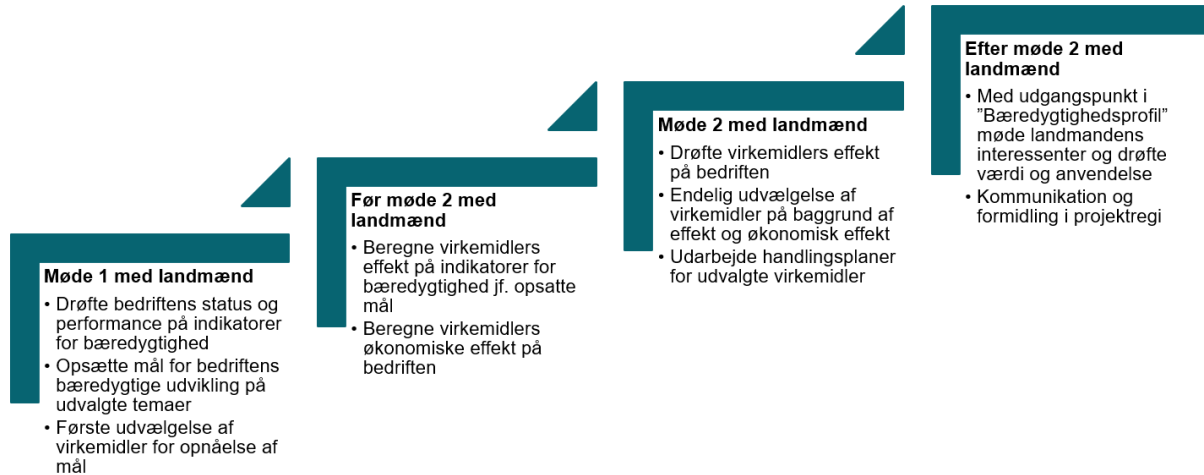
Det følgende notat vil beskrive hvordan fire case-landmænd har været en central del af projektet. Ligeledes vil det beskrives hvordan krav og forventninger til landmandens bæredygtighedsrapportering er blevet afdækket, og forsøgt inkorporeret i projektets output.

Indhold

Indledning	1
1. Inddragelse af caselandmænd	2
2. Inddragelse af interessenter samt deres krav og forventninger	3
3. Konklusion	4
Bilag 1 - Uddrag fra projektansøgningen	6

1. Inddragelse af case-landmænd

I opdraget til projektet, nemlig projektansøgningen (se i bilag 1 hvilke dele af projektansøgningen der er leveret på) beskrives det hvordan 4-5 case-landmænd skal være med til at kvalificere virkemidlerne samt rapporteringen af bedriftens bæredygtighed. I bestræbelserne på at gøre dette, blev nedenstående proces planlagt og gennemført:

Processen skal sikre, at hver case-landmand efter processen vil have:

- Fastlagt en række mål for bedriftens bæredygtige udvikling, så vidt muligt
- Udviklet handlingsplaner med virkemidler der er klar til at blive implementeret
- Beregnet effekten af virkemidlerne, så vidt muligt
- Beregnet de økonomiske effekter ved virkemidlerne, så vidt muligt
- Undersøgt mulighederne i at kommunikere og rapportere bedriftens bæredygtighedsprofil til en række interessenter

Dermed skulle de fire caselandmænd på det første møde udvælge en række virkemidler, som der der-efter skulle regnes effekt og økonomi på. De temaer og virkemidler, der blev valgt, var følgende:

Mælke-producent	1. Køernes sundhed og velfærd a. Nyinfektionsprocent: Begræns smittetrykket mod yver og patter b. Slagtede med kronisk lungebetændelse: Begræns smittetrykket på kalvene 2. Klimapåvirkning a. Emission fra stald og lager: Biogas b. Enterisk metan: Fodring med fedt 3. Ledelse a. Strategi: Virksomhedsoverblik og SWOT b. Planer for at sikre drift ved nedbrud og kriser: Risikoanalyse som start
Fjerkræ-producent	1. Klimapåvirkning: a. Sædskifteændring b. Græs ift. kulstoflagring 2. Vand og luftkvalitet a. Nedfældning af gylle før såning b. Forsuring af gylle i marken c. Gylleseparation m. bortskaffelse af fiberfraktioner 3. Natur & biodiversitet
Planteavler	1. Arbejdsforhold

	2. Klimapåvirkning 3. Natur og biodiversitet 4. Optimal ressourceanvendelse
Grise-producent	1. Klimapåvirkning: a. Nitrifikationshæmmere b. Kulstoflagring c. Emission fra stald og lager: Hyppig udslusning & gyllekøling 2. Markjordens frugtbarhed: a. Positionsbestemt gødskning og kalkning b. Efterafgrøder c. Nedmuldning af halm 3. Natur & biodiversitet

For yderligere opsamling, se notat "Opsamling på virkemidler valgt af case-landbrug": <https://projekter.seges.dk/promilleafgiftsfonden-for-landbrug/promilleafgiftsfonden-for-landbrug---2021/7989>.

Frem mod møde 2 blev det efter afdækning af interessenters krav og forventning til landmandens bæredygtighedsrapportering valgt at samle landmandens bæredygtighedsrapportering i en ESG-ledelsesrapport. Se mere længere nede i notatet.

Ligeså blev mellem møde 1 og 2 beregnet effekt af virkemidlerne, hvor der var muligt. Det viste sig, som delvist forventet, at flere virkemidler er meget svære at beregne en præcis effekt på, dog kan der beregnes en effekt af klimavirkemidler i Klimaværktøjet.

Til møde 2 blev de foreløbige ESG-ledelsesrapporter igen drøftet med landmændene, ligesom et par af virkemidlerne blev endeligt valgt.

Det har også været en stor del af disse møder at arbejde videre med det enkelte landbrugs klimaberegning, som stadig er "håndholdt" og noget omstændelig og tidskrævende, da rigtig mange data skal indtastes manuelt.

Der blev lagt op til, at landmændene i samarbejde med relevante fagkonsulenter kan lave handlingsplaner for de udvalgte virkemidler. Det er essentielt, at handlingsplanerne udarbejdes af personer med faglig indsigt, for at de bliver meningsfulde og funktionelle.

Dermed bliver der også leveret på 'Udarbejdelsen af praktiske eksempler på, hvordan bedriftens bæredygtige udvikling kan understøttes', som beskrevet i projektsøgningen (se bilag 1).

2. Inddragelse af interessenter samt deres krav og forventninger

En anden central del af projektet var at inddrage landmandens interessenter samt deres krav og forventninger til landmandens bæredygtighedsrapportering. Her ændres fokus altså en smule fra at omhandle virkemidler for en mere bæredygtig landbrugsproduktion til landmandens *bæredygtighedsrapportering*. Med bæredygtighedsrapportering forstås, hvordan landmanden kan dokumentere og rapportere/formidle sin bæredygtighed til relevante interessenter.

I projektet blev ESG-ledelsesrapportering omdrejningspunktet for landmandens bæredygtighedsrapportering. ESG-ledelsesrapportering giver et relativt konkret udgangspunkt for at definere, *hvad* det er, landmanden skal dokumentere og rapportere, og til *hvem* og *hvordan*.

Det er umiddelbart finansielle samarbejdspartnere, der efterspørger ESG-ledelsesrapportering. Med de kommende ændringer fra EU ift. taksonomi for bæredygtige investeringer, samt ny CAP, vil de finansielle institutioner i langt højere grad stille krav til landmandens bæredygtighedsrapportering, herunder hans ESG-rapportering. Ligeledes kan andre af landbrugerens interessenter have interesse i en ESG-ledelsesrapport, eksempelvis samarbejdspartnere, aftagere, leverandører, omgivende samfund o.l.

I dag findes der ikke en fastlagt ramme for, præcist for hvilke områder landbrugsvirksomheder skal rapportere ESG-forhold, og heller ikke hvordan de skal måles og dokumenteres. SEGES har i dette projekt udarbejdet et første bud på en ESG-ledelsesrapport. Skabelonerne for griseproduktion, fjerkræproduktion, mælkeproduktion og planteavl gøres tilgængelige på projektsite og på Landbrugsinfo, hvor de ledsages af et eksempel på en udfyldt ledelsesrapport.

Med udgangspunkt i 2020-projektet "*Fundamentet for landbrugets bæredygtighedsplatform*" er der gjort et stort stykke fagligt arbejde med at definere, hvad en landbrugsvirksomhed fagligt set bør måles på og hvordan. Med udgangspunkt i dette blev der afholdt en workshop med formålet at definere, hvilke ESG-forhold landmanden bør rapportere på. Workshopen blev ledet og planlagt i samarbejde med Hansen og Ersbøl Agenda, som har specialiseret sig i ESG-rapportering. De har stor erfaring med og kendskab til ESG-rapportering fra andre brancher og kunne dermed bidrage med mange interessenters krav og forventninger til landbrugets bæredygtighedsrapportering. (Se "Notat ESG-workshop 1": <https://projekter.seges.dk/promilleafgiftsfonden-for-landbrug/promilleafgiftsfonden-for-landbrug---2021/7989> for mere information).

Workshopen rummede mange gode faglige diskussioner, men nåede ikke at pege på konkrete anbefalinger. Derfor er der senere afholdt en rent intern workshop, hvor der defineret en række ESG-forhold for landmandens bæredygtighedsrapportering. (Se "Notat ESG-workshop 2": <https://projekter.seges.dk/promilleafgiftsfonden-for-landbrug/promilleafgiftsfonden-for-landbrug---2021/7989> for mere information).

Det er blevet klart på de to workshops, at ESG-forhold i form af datapunkter, indikatorer, variable o.l. ikke kan stå alene i den ideelle situation. Der skal suppleres med en skriftlig rapportering på det for-gange år indeholdende hvilke tiltag, der er implementeret og med hvilken effekt, og hvilke tiltag/virkemidler, som virksomheden planlægger at iværksætte.

På samme måde som i årsrapporten kan dette beskrives i en ledelsesberetning. Dette giver det landbrugsvirksomheden en mulighed for at rapportere og formidle alt det, som ikke kan dokumenteres og måles via data. Virksomheder i andre brancher gør dette i stor stil, hvor selve ESG-forholdene, i form af data, indikatorer mv. fylder en mindre del bagerst i ESG-rapporteringen, hvorimod en skriftlig rapportering fylder størstedelen af rapporten.

Skabelonerne til landbrugets ESG-ledelsesrapporter er efterfølgende blevet tilrettet på baggrund af de to workshops.

Der er blevet afholdt en række oplæg omkring virkemidlerne og bæredygtighedsrapporteringen. Der er bl.a. afholdt oplæg hos flere rådgivningsvirksomheder som Agrov, VKST, SAGRO, Velas mfl., samt oplæg for landbrugsskoler og flere af landbrugets politiske bestyrelser som Sektor Økonomi og Virksomhedsledelse. Disse oplæg, og dialogen i den forbindelse, har bidraget til afdækningen af interessenternes krav og forventninger til landmandens bæredygtighedsrapportering.

3. Konklusion

Ved inddragelsen af de fire case-landmænd, er der indsamlet en stor mængde feedback i projektet. Der er indsamlet feedback på virkemidlerne, deres anvendelse, beskrivelse, præsentation o.l. Der er indsamlet feedback på rapportering, og generelt set kommunikation, af en landbrugsvirksomheds bæredygtighedsprofil – i denne sammenhæng i en ESG-ledelsesrapport.

Dette er med til at understøtte, at et virkemiddelkatalog eller lignende kan præsentere præcise beskrivelser af virkemidler, hvor der er indsamlet erfaringer omkring virkemidlerne. Dermed er fundamentet for at landmanden i fremtiden kan vælge mellem en lang række af handlingsorienterede virkemidler, der understøtter hans virksomheds bæredygtige udvikling, lagt.

Ved den løbende inddragelse af landbrugets interessenter er der indsamlet en stor mængde feedback, specielt på hvordan landbrugeren skal rapportere og formidle sin virksomheds bæredygtighedsprofil.

Bilag 1 - Uddrag fra projektansøgningen

Del 1: Inddragelse af caselandmænd:

AP1:

Der inddrages endvidere 4-5 case-landbrug, hvor landmændene sammen med følgegruppen kvalificerer og, i det omfang, at det er muligt, kvantificerer udvalgte virkemidler i forhold til de konkrete situationer på den enkelte landbrugsbedrift. Dette skal sikre et kvalificeret grundlag at arbejde ud fra, når virkemidlerne skal implementeres bredt i landbruget. Landmændene fra case-landbrugene vil indgå i formidlingen af resultaterne til inspiration for andre landmænd.

AP3:

Udarbejdelse af praktiske eksempler på, hvordan bedriftens bæredygtige udvikling kan understøttes

Der udarbejdes i samarbejde med landmænd en række eksempler på, hvordan landmanden i den daglige drift kan anvende et digitalt bæredygtighedsværktøj sammen med eksisterende managementprogrammer til at understøtte bedriftens bæredygtige udvikling. Det omfatter f.eks. udformning af digitale bæredygtighedsrapporter suppleret med scenarieberegninger af forskellige virkemidlers effekt på bedriftens bæredygtighed, benchmarking mod f.eks. standardnormer, der viser forbedringspotentiale samt konkrete anbefalinger præsenteret præskriptivt til, hvad den enkelte landmand kan gøre. Rapporterne genereres således, at de målrettes bedriftens interesser.

Del 2: Inddragelse af interessenter samt deres krav og forventninger:

AP3:

Afdækning af krav og forventninger til bedriftens bæredygtighedsrapportering

Afdækningen tager udgangspunkt i en interessentanalyse, der skal afklare, hvilke krav og forventninger landmændene har til en bæredygtighedsrapportering, eller forventes at blive mødt med fra omverdenen. Afdækningen skal ud over landmændene omfatte de primære interessenter, der kan have interesse i bedriftens bæredygtighedsprofil som f.eks. fødevarevirksomheder, den finansielle sektor og myndigheder. Afdækningen skal på et overordnet plan skitsere, hvordan krav og forventninger til landmandens rapportering vil kunne indfries ved implementering af ny funktionalitet i kommende bæredygtighedsværktøjer eller i eksisterende managementprogrammer.

SEGES - Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N

T: +45 8740 5000 - F: +45 8740 5010 - E: info@seges.dk

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov. SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende notatets informationer.